

Datum

18 september 2006

Sociaal-economische balans van drie kabinetten Balkenende

Inleiding

In deze balans kijken we naar de sociaal-economische prestaties van de kabinetten Balkenende I, II en III. Dit doen we door cijfers te presenteren over de ontwikkeling van de Nederlandse economie. Uiteraard worden de prestaties niet alleen bepaald door kabinetsbeleid, maar spelen ook conjuncturele en internationale ontwikkelingen een rol. Door te vergelijken - bijvoorbeeld met het buitenland - krijgen we wel een beeld of het kabinet goed of slecht gepresteerd heeft. We kijken naar de periode 2003-2006. De cijfers van 2006 zijn uiteraard verwachte uitkomsten.

Economische groei

De economische groei is in de periode 2003-2006 zeer laag geweest. Historisch gezien heeft de recessie uitzonderlijk lang geduurd. Als we de economische groei vergelijken met het buitenland blijkt Nederland het de afgelopen jaren slechter te hebben gedaan. Per jaar is de groei 0,3% lager geweest, hetgeen over de totale periode neerkomt op 1,2% minder groei dan gemiddeld in het Eurogebied.

	2003	2004	2005	2006	Gemiddeld 2003-2006
Nederland	-0,1	1,7	0,9	2 ¾	1,3
Eurogebied	0,7	2,1	1,3	2 ¼	1,6

Bron: CEP, CPB

Koopkracht

De koopkracht is in de periode 2003-2006 fors gedaald. Het CBS heeft berekend dat in de periode 2002-2005 de koopkracht met maar liefst 4% is gedaald. De CPB-cijfers voor de periode 2003-2006 geven een koopkrachtdaling van 2% te zien.

2003	2004	2005	2006	Gemiddeld 2003-2006
-1,1	-0.4	-1.7	1¼	-0.5

Bron: CEP, CPB

Een dergelijke negatieve ontwikkeling van het reële beschikbare inkomen is in de historie zelden voor gekomen. De loonmatiging die van werknemers werd gevraagd om de economie er bovenop te helpen "beloonde" het kabinet met bezuinigingen en lastenverzwaringen, die vooral bij de burgers hard zijn aangekomen.

Uit "De Nederlandse economie 2005" van het CBS blijkt dat in alle jaren uit de periode 2002-2005 sprake was van ontsparingen. Door de negatieve koopkrachtontwikkeling hebben huishoudens massaal hun spaargeld moeten inzetten om de binnenlandse bestedingen op peil te houden.

Inkomensongelijkheid

De inkomensongelijkheid is in de afgelopen periode toegenomen. Vooral mensen met een minimumuitkering en modaal hebben in de periode 2003-2006 ingeleverd, terwijl de koopkracht van huishoudens met een inkomen vanaf anderhalf keer modaal niet is gedaald. Over de hele periode gerekend is het minimum ruim 4% achtergebleven bij twee keer modaal.

	2003	2004	2005	2006	Gemiddeld 2003-2006
Minimumuitkering, alleenstaand	-1.1	-0.1	-2.1	¼	-0.8
Minimumuitkering, met kinderen	-0.9	0.2	-0.9	2	-0.2
Modaal, alleenstaand	-1.4	-0.4	-2.3	1	-0.8
Modaal	-1.4	0.0	-1.2	1¼	-0.4
1½ modaal, met kinderen	-1.4	1.1	-1.6	½	0.05
2x modaal, alleenverdiener met kinderen	-0.5	-1.7	-2.0	5½	0.3

Bron: CPB

Werkloosheid

De werkloosheid is in de periode 2003-2006 gestegen met 21.000 personen.

2003	2004	2005	2006	Toename
399.000	479.000	483.000	422.000	21.000

Bron: CPB

Ook als percentage van de beroepsbevolking is de werkloosheid toegenomen.

Werkloosheid als % beroepsbevolking

2003	2004	2005	2006	Toename
5.4	6.5	6.5	6	0,6

Bron: CPB

De werkloosheid was voordat het kabinet aantrad al relatief laag ten opzichte van het buitenland. Gelukkig is de werkloosheid in Nederland nog steeds laag ten opzichte van het buitenland. De ontwikkeling is echter wel ongunstiger geweest. Terwijl in het Eurogebied de werkloosheid daalde, is deze in Nederland (licht) gestegen.

Werkloosheidspercentage

	2003	2004	2005	2006	Toename (+) of afname (-)
Nederland	4,06	4,93	5,0	4,12	+0,06 %
Eurogebied	8,74	8,85	8,59	8,18	-0,56 %

Bron: OECD (Werkloosheidcijfers wijken af van het CPB vanwege definitieverschillen)

Werkgelegenheid

De hoogte van de werkloosheid is van groot belang. Maar als maatstaf voor de sociaal-economische prestatie is de groei van de werkgelegenheid belangrijker. De werkloosheid kan immers ook laag zijn door culturele oorzaken en doordat mensen zich niet aanbieden op de arbeidsmarkt. Toename van de arbeidsparticipatie is een belangrijke doelstelling van kabinetsbeleid. Daarom is belangrijker in hoeverre het kabinet er in is geslaagd om mensen aan de slag te krijgen. De forse bezuinigingen en het schrappen van de Melkertbanen en loonkostensubsidies hebben hier geen goed aan gedaan. Dat zien we ook terug als we naar de cijfers kijken.

Werkgelegenheidsgroei

	2003	2004	2005	2006	Gemiddeld 2003-2006
Nederland	-0,60	-1,42	-0,35	1,48	-0,22
Eurogebied	0,39	0,92	0,93	1,09	+0,83

Bron: OECD, Economic Outlook no.79

De werkgelegenheid groeide in Eurogebied ruim 1% per jaar meer dan in Nederland (4,2% in 4 jaar). Als Nederland in plaats van een krimp in de werkgelegenheid eenzelfde groei had gekend waren er circa 70.000 banen per jaar meer bijgekomen (ongeveer 280.000 banen in de hele kabinetsperiode).

Conclusie

De Nederlandse economie heeft op alle fronten slechter gepresteerd dan de omringende landen in het Eurogebied. En de inkomensongelijkheid is toegenomen. Het kabinetsbeleid is een belangrijke oorzaak voor deze negatieve ontwikkeling.

Het kabinet heeft onder het motto "eerst het zuur en dan het zoet" een procyclisch beleid gevoerd. Dit betekent lastenverzwaring en bezuinigingen op het moment dat het economisch slecht gaat en geld uitdelen op het moment dat het economisch goed gaat. Denk aan de forse bezuinigingen waarmee de neergang is versterkt door het overheidsbeleid.

Belangrijk is ook dat het kabinet de arbeidsverhoudingen op scherp heeft gezet door de confrontatie met de vakbeweging te zoeken. Dit heeft geleid tot veel onrust, wat de economische ontwikkeling niet ten goede is gekomen. Ook de zogenaamde "hervormingen" (zoals de aantasting van het prepensioen en de WAO) hebben tot veel onrust geleid. Om deze hervormingen te rechtvaardigen heeft het kabinet de economie in de put gepraat en mensen onzeker over de toekomst gemaakt. Hiermee is het vertrouwen (een belangrijke factor in de economie) verder aangetast.

Dat het nu uiteindelijk toch weer beter gaat is meer ondanks, dan dankzij het kabinet. De vakbeweging heeft met centrale akkoorden en een verantwoorde loonontwikkeling daaraan een belangrijke bijdrage geleverd.